

A törvényszéki orvostan titkainak elfeledett temesvári kutatója: Szigeti Henrik (1864–1918)

Kiss László dr.

A 2002-ben a múlt magyar orvostörténezeiről kiadott kötetben olvastam: a századfordulón „...jellemző volt a valaha élt nagyjaink felkutatásának új hulláma. Szigeti Henrik 1896-ban felhívja a figyelmet Rayger Károly 17. századbeli pozsonyi physicusra, a tüdőúszó-próba feltalálójára” [1]. A kötet névmutatója szerint ez az egyetlen hivatkozás Szigeti Henrikre. Sem további munkáinak címei, sem alapvető életrajzi adatai nincsenek a kötetben. Mivel a felvidéki orvoslás, orvosok történetének lelkes kutatója vagyok, azonnal felébredt az érdeklődésem Szigeti Henrik „orvostörténész” iránt. Ám első nekifutásra – Magyar orvoséletrajzi lexikon, *Orvostörténeti Közlemények*, az *Orvos Hetilap* Horus-közleményei – nem bukantam a Szigeti névre. Segítségemre volt azonban a *Gyógyászatban* megjelent, példásan megírt, pozsonyi levéltári adatokra épülő Rayger-életrajz, amely így közölte a szerző kilétét: „Szigeti Henrik. tr., kir. törvényszéki orvostól Temesvárott” [2].

Ezen a nyomon elindulva, a korabeli lapokból és egyéb, levéltári dokumentumokból sikerült rekonstruálni Szigeti Henrik életpályáját. E kutatás fordulópontját jelentette a *Pesti Hírlap* 1888. március 27-i számában, a „Kivonat a hivatalos lapból” c. rovatban felfedezett rövid hír: „Névváltoztatások. Schlesinger Móric seregélyesi illetőségű lakos saját, úgy Henrik, Ilka és Nándor nevű kiskorú gyermekei vezetéknévénél »Szigeti«-re... kért átváltoztatása, belügyminiszteri rendelettel megengedte.” 1888-tól tehát doktorunk és családja minden tagja csak ezen a néven szerepelt! Hasonló helyzet állt elő, mint a stresszkutató Selye János esetében, aki élete során sosem hivatkozott családja korábbi nevére, amely szintén a Schlesinger volt [3]. A névváltoztatás tényét erősíti meg a *Székesfehérvár és Vidéke* c. lapban 1889. augusztus végén megjelent hír: „Dr. Vayda Kálmán, Rácz-Almás község köztisztviselőben álló orvosa... f. hó 20-án vezette oltárhoz a seregélyesi izr. imaházban Dr. Szigeti Mór uradalmi és körorvos bájos és szelleműs leányát Ilonát.”

Szigeti Henrik felmenőiről az atyja, Szigeti Mór halálakor, 1906. november 29-én Seregélyesen kiállított anyakönyv adatai alapján a következők derültek ki: Mór a Schlesinger Izrael kereskedő és felesége, Tauber Mária gyermekeként született a Trencsén megyei Bánban (ma:

Bánovce nad Brebravou, Szlovákia), 1824-ben. Seregélyesi körorvosként halt meg 72 éves korában Seregélyesen, „végelgyengülésben”. Felesége, Regina lánykori neve is Schlesinger. A halálesetét az elhunyt fia, Szigeti Nándor műszerész jelentette be az anyakönyvvezetőnek.

A család később délebbre költözött, mert legidősebb gyermekük, Henrik már Nyitra megyében, Érsekújváron (ma: Nové Zámky, Szlovákia) látta meg a napvilágot, 1864-ben. E születéshelyet erősíti meg a soproni Evangélikus Líceum diákjainak évenkénti névjegyzéke. Szigeti Henrik – ekkor még természetesen Schlesinger Henrik néven – 1875 és 1882 között végezte Sopronban középiskolai tanulmányait, az V. osztálytól kezdve Schey Fülöp-díjasként.

Orvosi tanulmányait a pesti orvosi karon 25 éves korában, az 1888/89-es tanév végén fejezte be, már Szigeti Henrik néven [4]. 1889-ben megszerezte az egészség-tanár címét is.

1890-ben már az Ajtai K. Sándor (1845–1917) professzor igazgatósága alatt működő, 1890-ben az Üllői úton átadott új Törvényszéki Orvostani Intézet 2. tanársegéde (az 1. tanársegéd Szigeti évfolyambeli medikus-társa, Kenyeres Balázs lett). Az Intézetben folyó munkát, építésének történetét Ajtay ismertette a Hőgyes-féle Millenniumi emlékkönyvben [4]. Szigeti már tanársegédként átesett a tűzkeresztségen: 1890 augusztusában Berlinben, a X. Nemzetközi Orvosi Kongresszuson részt vett a törvényszéki orvosi szakosztálynak „a törvényszéki orvosi ügy jelen állapotáról és a szükséges reformokról” folytatott vitájában. A kongresszus másik magyar előadója Belky János (1851–1892) kolozsvári professzor volt, aki a „híres tiszta-eszlári hulláról” tartott előadást [5]. A szakosztály tagjai megtekintették a „berlini morgue”-t, tetemnézőt is. Szigeti számára ez nem volt teljesen újdonság, hiszen tanársegédi funkciójából kifolyólag részt vett a budapesti morgue munkájában. E budapesti intézmény ugyanis azért volt páratlan Európában – Párizsban, Londonban, Berlinben, Lyonban voltak még „tetemnézők” –, mert „itt a beszállított hullanyag” tanítási célokra is szolgált. Ajtay tart előadásokat, és tanársegédei, Kenyeres és Szigeti „nagybecsű praeparátumokat készítenek az Intézet múzeuma számára” [6].

E preparátumokat – köztük Arányi Lajos egykori kórboncnokprofesszor fiának bebalzsamozott tetemét – megtekintette Ferenc József őfelsége is, amikor 1891 tavaszán meglátogatta a Törvényszéki Orvostani Intézetet. A földszinti „górcsőtermet” Szigeti tanársegéd mutatta be a császárnak, aki a vérfoltokat kimutató készülék iránt érdeklődött – írja a *Fővárosi Lapok* tudósítója. Szigetinek ekkor már volt tapasztalata az „idegenvezetésben”, hiszen 1890 őszén ő kalauzolta Pesten a japán császári igazságügy-minisztérium törvényszéki orvosi előadóját és társait. A japán vendégek figyelmesen megtekintették az új Törvényszéki Orvostani Intézetet, mert „a japán kormány éppen hasonló intézetet akar emelni Tokióban” – áll a *Fővárosi Lapok* híradásában.

1891-ben Szigeti az Elme-kórtani Intézet, illetve a Szent János Kórház elmebeteg-figyelő osztályának díjazott gyakornoka. Itt szerzett tapasztalatairól is szól közleménye a *Gyógyászat* hasábjain [7]. Két tanévnyi tanársegédi munkája után az orvoskari tantestület az 1892/93-as tanévre Szigeti Henrik volt tanársegédnek adományozta a Bene-féle utazási ösztöndíjat. 1893-ban ezt még egy tanévre meghosszabbították. Az ösztöndíjat 1852-ben alapította Bene Ferenc (1775–1858) orvosprofesszor – 1805 és 1816 között az „állatorvostan” tanára, ennek része volt a törvényszéki orvostan is – a tanszéki segédek számára. Hőgyes szerint is Szigeti volt az 1892/93-as és az 1893/94-es tanévben a díj jutalmazottja [8]. 1893-ban Szigeti – a *Fővárosi Lapok* rövid híre szerint (a 2363. oldalon) – Lyonba, Párizsba és Rómába tett tanulmányutakat.

Kutatásaim során rábukkantam egy olyan adatra, amelyet – egyelőre – nehezen tudok beilleszteni a Szigeti-életrajzba. A *Budapesti Közlöny* 1893. március 28-i számában ez olvasható: „A m. kir. igazságügyminiszter a kassai kir. fogháznál előforduló orvosi teendők rendes ellátásával dr. Szigeti Henrik budapesti orvost bízta meg.” Szigeti viszont ekkor még külhonban tartózkodik a Bene-ösztöndíjjal... A külföldi tartózkodás mellett szól az a tény is, hogy Szigeti az 1894. március 29. és április 5. között Rómában tartott XI. Nemzetközi Orvosi Kongresszuson nemcsak előadott, de ő volt a törvényszéki szakosztály titkára is [9].

Érdeemes megállni egy percre Szigeti előadása ürügyén. A szövegből kiderül, hogy Szigeti intenzíven foglalkozott a törvényszéki (előbb bűnügyi, később igazságügyi) orvostannak az 1870-es évektől egyre izmosodó segédtudományával, a színeképi elemzéssel, azaz a spektroszkópiával. A spektroszkópia a különböző fényforrások által kibocsátott fénysugárzások színeképi elemzésével foglalkozik. A segédtudomány magyar úttörője Belky János volt, aki már 1885-ben színeképelemzési adatokat közölt az *Orvosi Hetilap* 18. számában, illetve a híres Virchow-féle *Archiv*-ban [10]. Az *Archiv*-beli közlésre hivatkozó Bókai Árpád a monográfiája végén közli „a vér színeképi elemzéséről a különböző mérgezésekkel”. Nem említ(het)te még azonban Szigeti jelentős, négyrészes spektroszkópiái tanulmányát, amely szintén 1894-ben

jelent meg az *Orvosi Hetilap* 16–18. számában [11]. A berlini tudományegyetem államorvostani intézetéből származó „eredeti közleményben” Szigeti a hemoglobinnak ciánnal alkotott vegyületét „cyanhaematin”-nak ajánlja nevezni, és a kimutatására általa leírt „cyanhaematin-próbával” a törvényszéki vegyelemzések számának gyarapításához kíván hozzájárulni. Nem ismerem e „felfedezés” további sorsát – a számomra elérhető szakirodalomban nem találtam utalást Szigeti munkájára. Ennek ellenére állíthatom, hogy a kriminalisztikai spektroszkópia másik magyar – Belky mellett – úttörője Szigeti Henrik volt.

Bókai Árpád fentebb említett [10] „Gyakorlatilag fontosabb mérgezések” című 422 oldalas, 1896-ban kiadott munkája tulajdonképpen „különlenyomat” a Belgyógyászat kézikönyvéből. A hat kötetre tervezett tankönyvnek 1896-ig az I. és II. kötete jelent meg dr. Bókai Árpád, dr. Kétyi Károly és dr. Korányi Frigyes szerkesztésében. A II. kötet zárófejezete volt a „Gyakorlatilag fontosabb mérgezések”. E kötet témánk szempontjából azért fontos, mert a „vérmérgeket” (a vérfesték-, azaz a hemoglobinnmérgeket) tárgyaló fejezetben Bókai kétszer is hivatkozik Szigeti munkáira. A „szénéleg” (szén-monoxid, CO) okozta mérgezést tárgyalva idézi Szigeti tanulmányának adatát, amely szerint Budapesten az 1890/91. évben csak 1, világítógázzal – a világítógáz egyik alkotórésze a CO – elkövetett öngyilkosság fordult elő [7]. Fontosabb azonban a másik hivatkozás, amikor annak igazolására, hogy a CO-mérgezőkor a CO aránylag gyorsan ürül ki a vérből, Szigetire hivatkozik [12], „aki, ha kísérleti állatai túléltek, 15 perc múlva már nem tudta a CO-t a keringő vérben kimutatni, csak a keringéssel össze nem függő ... vérömlenyben”.

Visszatérve Szigeti életútjához, a kassai állás ellen szól az 1894 szeptemberének elején Budapesten tartott VIII. Nemzetközi Közegészségügyi és Demográfiai Kongresszus résztvevőinek névsora is, amelyben 1970-es sorszámmal Szigeti Henrik még mindig „egyetemi tanársegéd, Budapest” megjegyzéssel szerepel. (Az 1971. sorszámú résztvevő viszont Henrik atyja: „Szigeti Mór Dr. Seregélyes”.)

Miért izgató a Szigeti-karrier állomásainak felsorolása? Németül is jól beszélő tanársegéd, külföldi kongresszusok (Berlin, Róma) résztvevője, előadója, a Bene-féle ösztöndíjjal a törvényszéki orvostan fellegvárait tanulmányozó (Lyon, Párizs), több jeles publikáció (*Gyógyászat*, *Orvosi Hetilap*) szerzője. Munkáit idézi az egyetemi tankönyvként szereplő monográfia (Bókai Árpád: *Gyakorlatilag legfontosabb mérgezések*, 265. és 269. o.). Nos, mindez logikusan veti fel a kérdést: miért nem lett Szigeti a törvényszéki orvostan magántanára a pesti egyetemen? Mint ahogy kollégája, medikus, majd tanársegéd társa, Kenyeres Balázs az lett 1894-ben, és lett aztán e cím birtokában professzor Kolozsvárott. „Egyébként a magántanári intézmény a tanszék javára kevésbé volt gyümölcsöző” – írja Ajtai professzor a Törvényszéki Orvostani Intézet történetét tárgyalva [13] –,

„1877/78-ban a »Törvényszéki orvosi eljárás«-ra nyert magántanári képesítést dr. Belky János ... és 1893/94-ben habilitáltatott a »törvényszéki orvostani seminarium«-ra dr. Kenyeres Balázs...”.

Az orvosi kar történetét példásan, levéltári adatok alapján feldolgozó Győry Tibornál sem találunk választ e rejtélyre – nincs utalás arra, hogy Szigeti tett volna lépéseket a magántanári cím megszerzésére. A Semmelweis Egyetem Központi Levéltárában sem található dokumentum Szigeti esetleges ilyen irányú lépéséről (a levéltár-igazgató Molnár László szíves levélbéli információja 2023. április 20-án). Az orvosi kar magántanárait 1850 óta felsoroló listán nála is csupán Kenyeres Balázs nevét találjuk [14]. Tovább fokozza a rejtélyt a *Gyógyászatban* 1896 elején közzétett felhívás, amelyet érdemes szó szerint közölni:

„Törvényszéki orvosi vizsga. Dr. Szigeti Henrik, v. törvényszéki orvostani első tanáreség s vizsgázott [!] törvényszéki orvos, a törvényszéki orvosi vizsga jelöltjei számára Budapesten repetitoriumot tart ... különös tekintettel az írásbeli vizsga követelményire. A kurzus f. é. április hó 1-én kezdődik... Jelentkezés ... levélben ... (Szigeti) Lakcíme: Berlin...” [15].

Tehát a még Berlinben tartózkodó (lakozó?) Szigeti 1896 áprilisától már Budapesten szándékozik kurzust tartani. 1894-től ugyanis törvényszéki orvosi állásra csak azt lehet kinevezni, aki a törvényszéki orvosi vizsgát letette [16]. Viszont az *Igazságügyi Közlöny* 3. száma 1896-ban ezt közli: „A kir. igazságügyminiszter ... dr. Szigeti Henrik budapesti orvost a temesvári kir. törvényszék ... területén felmerülő törvényszéki orvosi teendők rendes ellátásával bízta meg” [17]. A bevezetőben említett Rayger-életrajzot 1896-ban Szigeti Henrik már temesvári kir. törvényszéki orvosként jegyzi [2].

A temesvári évek

Szigeti Henrik tehát 1896-tól haláláig, 1918-ig élt Dél-Magyarország nagyvárosában, Temes vármegye székhelyén, Temesvárott (ma: Timi oara, Románia). A város lakóinak száma Szigeti érkezése idején kb. 40 000, ennek kb. egynegyede magyar nemzetiségű. A legnépesebb nemzetiség a német, de jelentős számban élnek itt románok és szerbek is. A vallást tekintve a lakosság több mint fele római katolikus, de jelentős a görögkeletiek, a protestánsok száma – és él itt kb. 5000 izraelita is. Ezek az adatok A Pallas nagy lexikonának Temesvár szócikkéből származnak, amelynek szerzője szerint: Temesvár „házánk egyik legszebb, legrendezettebb és legvagyonosabb városa, székhelye a csanádi római katolikus és temesvári görög keleti szerb püspöknek” [18]. A több polgári és katonai kórházon kívül régészeti múzeuma, állami fő-reáliskolája, süketnéma-intézete, börtöniskolája (!) van.

A Pestről jött Szigeti hamarosan otthon érezheti magát a „nagyvárosi” környezetben. Alapállása mellett már 1897 szeptemberében kinevezik őt a létesítendő állami gimnáziumba az iskolaorvosi és egészségtanári funk-

cióba. Törvényszéki orvosi hírnevét már 1900-ban megerősítette Temesvárott a Bossányi János és neje ellen folytatott perben, melynek híre eljutott a fővárosba is. Idézzünk a *Budapesti Napló* 1900. január 4-i, 3. számából: „Szigeti Henrik ... vette észre, hogy az asszony nem lehet bűnös ... mert hipnotizálva van s hipnotikus álomban követte el a büntetendő cselekményt. Dr. Szigeti véleményét az Igazságügyi Orvosi Tanács is felülbíráta és jóvá hagyta.” Az Igazságügyi Orvosi Tanács (IOT) 1891-ben kezdte meg működését Budapesten mint az igazságügyi kormányzat és a jogszolgáltatás szakértő közege, különös tekintettel az orvosi szakvélemények felülvizsgálatára. Az IOT jóváhagyása országszerte ismerttette a Szigeti nevet.

Mint már említettem, Szigeti orvostörténészként is Temesvárott mutatkozott be a Raygerről 1896-ban írt kitűnő tanulmányával [2]. Egy évvel később bécsi tanítómesterének, Eduard von Hofmann (1837–1897) professzornak, az „exact tudományos törvényszéki orvostan megalkotójának” életrajzát tette közzé a *Gyógyászat* hasábjain (585. o.).

Hamarosan megtalálta az utat a Délmagyarországi Természettudományi Társulat (DTT) üléseire. A DTT 1874-ben alakult a természettudományok terén felmerülő eszmék és eredmények terjesztésének támogatására. Presztízseire jellemző, hogy olykor a megye alispánja volt a társulat elnöke. A DTT *Természettudományi Füzetek* címen közlőnyt adott ki, amely főleg a Társulatban elhangzott előadások szövegét közölte. Szigeti valószínűleg az 1901. március 24-én tartott évi közgyűlésen mutatkozott be a DTT tagságának, amikor „A substantia törvényéről” tartott előadást [19]. Ebben az ünnepi előadásában fogalmazta meg a vidéki természettudományos társulatok célját: nem kell törekedni, hogy mindenáron újat mondjunk, elég, ha a tagsággal megismertetjük a tudomány legújabb vívmányait. Előadásában konkrétan az Ernst Haeckel (1834–1919) által 1899-ben megalkotott „substantia törvényt” ismertette, amely „az anyag és erő megmaradásáról szóló törvények egyesítése”. Ennek a törvénynek a megismerését is lassítja a Cesare Lombroso (1835–1909) által mizoneizmusnak nevezett élettani folyamat, amely az új iránti ellenszenvet jelenti (mizosz görögül: gyűlölet). Kortársai mizoneizmusának volt az áldozata Semmelweis Ignác és Széchenyi István is – véli Szigeti.

További témáiban azonban Szigeti híj maradt a törvényszéki orvostanhoz. A DTT orvos-gyógyszerészeti szakosztályának 1905. december 12-i ülésén „Az emberi test természetes arséntartalmáról és a vegyelemzés értékéről arsénmérgezésnél” címmel tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást [20]. (Ez később megjelent a DTT által kiadott „Filléres könyvtár” 21. köteteként is.) A téma aktualitását az adta, hogy Magyarországon is egyre ismertebbé vált a francia A. Gautier 1899-es felismerése. Gautier szerint az arzén az emberi test egyes szerveinek (pajzsmirigy, bőr, agyvelő) normális alkotóré-

sze. „Utolsó öt évi praxisomban Gautier ezen felfedezése a védelem részéről már két esetben hozatott fel ellenvételt” – ezért foglalkozik Szigeti a törvényszéki orvostan ezen legújabb kérdésével.

1908-ban Szigeti ismét egy aktuális törvényszéki orvosi problémát tárgyalt egy kazuisztika ismertetésével, amelyben orvosszakértői véleményt kellett kidolgoznia [21]. Utolsó – általunk ismert –, 1909. január 21-én, a szakülésen elhangzott előadását a törvényszéki lélektan tárgyköréből választotta [22].

Szigeti azonban nem volt a tudomány elefántcsonttornyába elzárkózó tudós. A 19. század elején már Temesvárott is működött a „Fehér Kereszt Országos Lelenczáz Egyesület” vidéki fiókintézete. Az Egyesületről bővebben lásd *Deák* könyvét [23]. A temesvári jótékony (szociális) intézet szülészeti és nőgyógyászat osztályból és szegénygyermek-poliklinikából állt. Fő küldetése a szegény és elhagyatott gyermekek és nők ingyenes anyagi, neveltetési és orvosi segélyben való részesítése volt. 1903 végén terjedt el a hír, hogy módosítani készülnek az alapszabályzatot, azaz az intézet kapuit a vagyonos osztály számára is meg akarják nyitni. E módosítás nagy ellenállást váltott ki a temesvári orvosok körében: szerintük e megnyitás „sérti a szegény lakosság érdekeit a vagyonos osztály javára”. A 31 orvos tiltakozását tartalmazó, a belügyminiszternek benyújtott „felfolyamodást” Szigeti Henrik dr. kir. törvényszéki orvos írta meg. A felfolyamodás teljes szövegét az *Orvosi Hetilap* közölte [24].

Szigeti szociális érzékenysége megmutatkozott a világháború idején is. Erről tanúskodnak kiténtetési is: 1916-ban, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a Vöröskereszt II. osztályú díszjelvényét kapta hadiékítménnyel. 1918-ban a királyi tanácsosi címet nyerte el. Ebből az alkalomból a temesvári orvosi kar 1918. február 24-én „szeretetteljes, kollegiális ünneplésben” részesítette Szigetit, akit az orvosi kar „egyik legjelesebb tagjaként” ismernek [25].

Szigeti Henrik az *Orvosi Hetilap* 46. számában közölt rövid hír szerint 1918. november 10-én hunyt el. Valószínűleg nem írt róla senki nekrológot – e kis dolgozat ezt is igyekszik pótolni.

Köszönetnyilvánítás

A szerző ezúton is köszöni *Kutasy Tamás*nak a korabeli dokumentumok másolatainak megszerzésében nyújtott önzetlen segítségét.

Irodalom

- [1] Gazda I. (ed.) Hungarian medical historians of the past. [Gazda I. (szerk.) A múlt magyar orvostörténései.] Magyar Tudománytörténeti Intézet, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, Piliscsaba–Budapest, 2002. [Hungarian]
- [2] Szigeti H. Biography of Károly Rayger (1641–1707), physician in Pozsony/Bratislava, the inventor of pulmonary floating test. [Rayger Károly, pozsonyi physicusnak, a tüdőúszópróba feltalálójának életrajza (1641–1707).] *Gyógyászat* 1896; 36: 302–304. [Hungarian]
- [3] Kiss L. A fourth-generation doctor – Hans Selye and his origins from Felvidék (today Slovakia). [A „negyedizigleni” orvos – Selye János felvidéki (jelenleg Szlovákia) gyökerei.] *Orv Hetil.* 2016; 157: 1331–1333. [Hungarian]
- [4] Hőgyes E. (ed.) A memorial book of the past and present of the Medical Faculty of the Royal Hungarian University of Budapest. [Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről.] Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, Budapest, 1896. [Hungarian]
- [5] The medical congress in Berlin. [A berlini orvosi kongresszus.] *Pesti Napló* 1890. augusztus, 11. szám. [Hungarian]
- [6] Kovács D. Morgue in Budapest. [A budapesti morgue.] *Hét* 1891; pp. 354–355. [Hungarian]
- [7] Szigeti H. Suicidal statistics from years 1890/91. [Öngyilkossági statisztika az 1890/91. évről.] *Gyógyászat* 1892; 32: 506., 518. [Hungarian]
- [8] Traveling foundation of Ferencz Bene. In: Hőgyes E. (ed.) A memorial book of the past and present of the Medical Faculty of the Royal Hungarian University of Budapest. [Bene Ferencz-féle utaztató alapítvány. In: Hőgyes E. (szerk.) Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről.] Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, Budapest, 1896; p. 853. [Hungarian]
- [9] Szigeti H. On two compound of carbon monoxide combines with hemoglobin. [A szénoxid két vérfesték-vegyületéről.] *Gyógyászat* 1894; 34: 195–196. [Hungarian]
- [10] Bókai Á. The blue poisons. [Kéksavas mérgek.] In: Bókai Á, Kéti K, Korányi F. (eds.) The practically important poisonings. [Gyakorlatilag fontosabb mérgezések.] Különlenyomat a Belgyógyászat kézikönyvéből. Dobrowsky és Franke kiadása, Budapest, 1896; pp. 288–295. [Hungarian]
- [11] Szigeti H. On cyanhematin. [A cyanhaematinről.] *Orv Hetil.* 1894; 38: 172–173., 186–188., 197–199., 210–212. [Hungarian]
- [12] Szigeti H. The demonstration of carbon monoxide in hematomas. [Szénoxid kimutatása a vérömlenyekben.] *Gyógyászat* 1893; 33: 120–104. [Hungarian]
- [13] Ajtai KS. The Institute of Forensic Medicine. In: Hőgyes E. (ed.) A memorial book of the past and present of the Medical Faculty of the Royal Hungarian University of Budapest. [Törvényszéki Orvosi Intézet. In: Hőgyes E. (szerk.) Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről.] Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, Budapest, 1896; pp. 624–645. [Hungarian]
- [14] Gyóry T. History of the Medical Faculty 1770–1935. [Az orvostudományi kar története 1770–1935.] Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1936. [Hungarian]
- [15] Examination in forensic medicine. [Törvényszéki orvosi vizsga.] *Gyógyászat* 1896; 36: 112. [Hungarian]
- [16] Somogyi E. Forensic medicine in the 19th century. In: Antall J, Birtalan Gy, Schultheisz E. (eds.) Reviews from the past of Hungarian medicine. [Törvényszéki orvostan a 19. században. In: Antall J, Birtalan Gy, Schultheisz E. (szerk.) Tanulmányok és arcképek a magyar medicina múltjából.] Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1988; pp. 115–117. [Hungarian]
- [17] Commissions. [Megbízások.] *Igazságügyi Közlöny* 1896; 5: 121. [Hungarian]
- [18] Thirring G. Timi oara. [Temesvár.] A Pallas nagy lexikona, XVI. kötet. Budapest, 1897; pp. 67–68. [Hungarian]
- [19] Szigeti H. On the law of substance. [A substantia törvényéről.] *Természettudományi Füzetek* 1901; 25: 105–122. [Hungarian]
- [20] Szigeti H. On normal arsenic content of human body and about value of chemical analysis in arsenic poisoning. [Az emberi test természetes arséntartalmáról és a vegyelemzés értékéről arsénmérgezésnél.] *Természettudományi Füzetek* 1906; 30: 1–11. [Hungarian]
- [21] Szigeti H. Establishing the age and identity of an abandoned baby boy found dead. [Halva talált kitétt fűcsecsemő életkorának

- és azonosságának megállapítása.] Természettudományi Füzetek 1908; 32: 235–246. [Hungarian]
- [22] Szigeti H. A rare case of paramnesia. [Emlékezetcsalódás (paramnesia) ritka esete.] Természettudományi Füzetek 1909; 33: 171–181. [Hungarian]
- [23] Deáky Z. „The good boys and girls.” The historical ethnography of childhood in Hungary. [„Jó kis fiúk és leánykák.” A kisgyermekkor történeti néprajza Magyarországon.] Századvég Kiadó, Budapest, 2011; pp. 383–387. [Hungarian]
- [24] Szigeti H. In a matter of society of child protection Fehér-Kereszt in South Hungary. [A Fehér-Kereszt délvidéki gyermekvédő egyesület ügyében.] Orv Hetil. 1904; 48: 8–9. [Hungarian]
- [25] Celebration of Dr. Henrik Szigeti. The respect of medical staff. [Szigeti Henrik dr. ünneplése. Az orvosi kar tisztelgése.] Délmagyarországi Közlöny 1918; 47: 1–2. [Hungarian]

(Kiss László dr.,
SK-93 008 *Csilizradvány* 284.,
Szlovákia
e-mail: kiss.agi@panelnet.sk)

„*Dupliciter peccat, qui se de crimine iactat.*” (Seneca)
(Kétszeresen vétkes, ki bűnös tettével dicsekszik.)